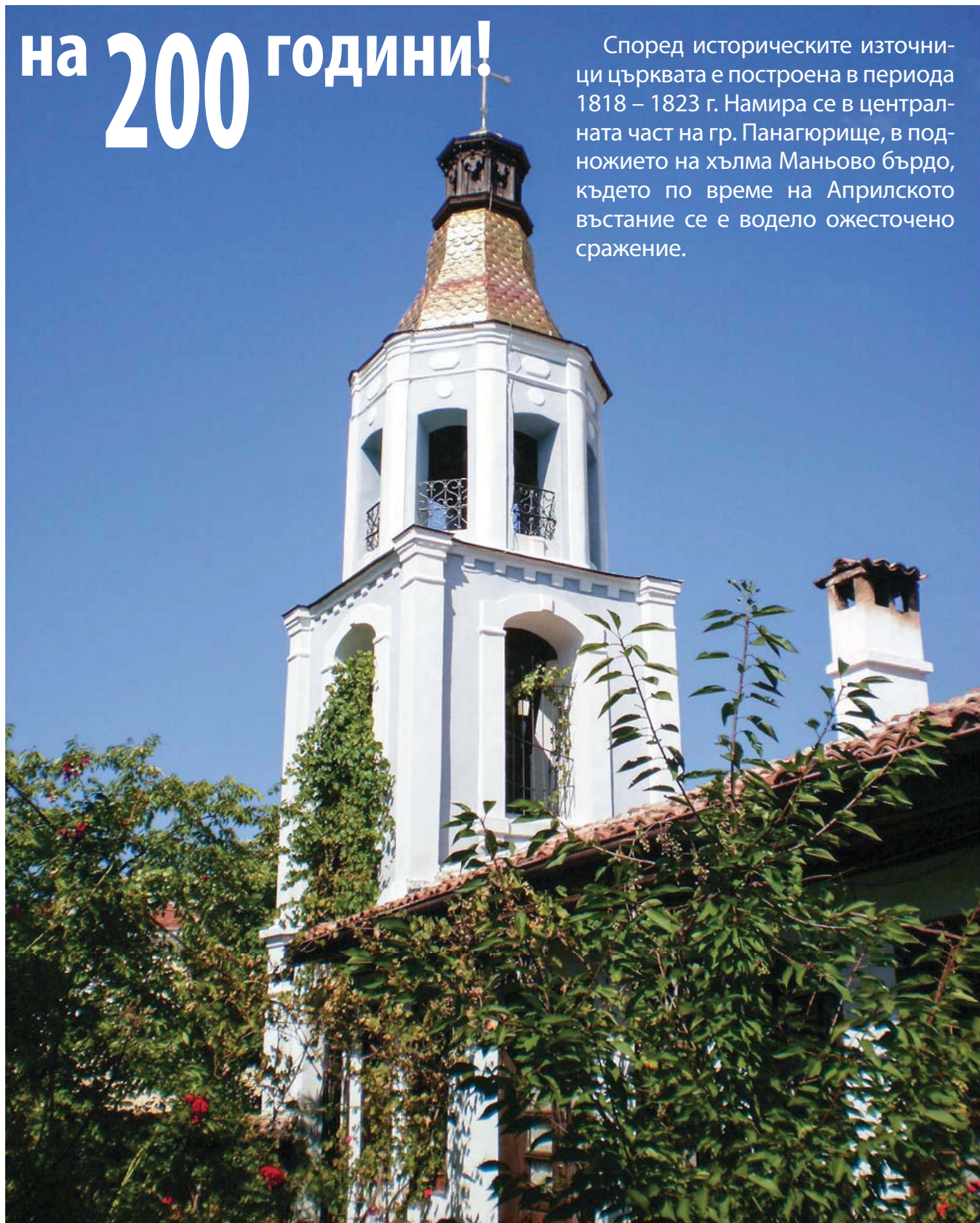

Панагюрската църква „Свето Въведение Богородично“

на 200 години!

Според историческите източници църквата е построена в периода 1818 – 1823 г. Намира се в централната част на гр. Панагюрище, в подножието на хълма Маньово бърдо, където по време на Априлското въстание се е водело ожесточено сражение.

Днес, встъпвайки в двора ѝ, човек сякаш се оказва в някакъв оазис на спокойствие и красота, които го подтикват към размишление. Дворът не е голям, но е поддържан с вкус и очевидно с големи грижи. В ъгъла му се извисява камбанария, покрита с позлатено кубе. Не по-малко въздействаща е и вътрешността на храма – с прекрасен иконостас и множество фрески, отличаващи се с висока художествена стойност

Имах щастието да разговарям с отец Атанас Манолов, който е предстоятел на този забележителен храм, архиерейски наместник на Панагюрска духовна околия и не по-малко забележителен като човек.

Н. Б.: Отец Атанас, кога е построена църквата и каква е съдбата ѝ през XIX-ти век?

А. М.: Църквата е построена през 1818 г. в съседство със „Свети Тодор Тирон“, най-старата църква в района, даже са допрени една до друга и все още „Св. Тодор Тирон“ съществува. Той датира от 1762 – 69 г., но нямаме точно данни, ориентираме се от фрагменти по камъка на солея. Панагюрище е било духовен център и по всяка вероятност храмът „Св. Тодор Тирон“ е станал малък по размери за православните християни, които са го посещавали и са имали нужда от светите тайнства, от това да общуват с Бога и да участват в обществено богослужение. Затова се е наложило „Света Богородица“ или „Свето Въведение Богородично“ да бъде построен като един от най-боголепните храмове по това време и панагюрци са го смятали за един от най-богато украсените даже на Балканския полуостров. Тези данни са написани в някои исторически книги. Църквата е била в духовна близост с Рилската Света обител и с Рилския манастир, откъдето са идвали монаси, те са били проповедници в града и в храма, и са събирали първата финансова помощ като възможност да се построи църквата. Благодарение на тях, на тези таксидиоти, както се наричат, или монаси, които са идвали и са общували с населението, се е получил този храм, който за времето и епохата, когато е строен – по време на турското робство, е бил просто величествен! В момента също изглежда по този начин – на едно от най-високите места в града. Съзнавате, че панагюрци са извоювали своето право на уважение от Високата порта, за да могат да построят свой молитвен дом. Това е най-кратко като първопричина за създаването на църквата. Храмът е бил изписан богато, с изключително красив иконостас. Нямаме данни,

кой е първият майстор-зограф, който го е изрисувал. По време на Априлското въстание и двете църкви в града – „Свети Георги“ и „Света Богородица“ са пострадали, но „Света Богородица“ почти е била разрушена, останала е само западната стена и източната стена на олтара... Била е опожарена като цяло, опустошена, защото тука са се водили последните сражения, и е била обстрелвана от редовна армия с топове. Турците са я ограбили и унищожили всичко. Хубавото е, че веднага след въстанието, в първите месеци, след като привременно са направили параклис в едно от училищата, панагюрци са възстановили своя храм, какъвто го виждат до днес – боголепен, и са поканили един от най-добрите майстори за тогавашното време – Никола Бързописов, който е направил стенописите, като е запазил част от фрагментите на старото изписване, и братя Доспевски – те са рисували иконите на иконостаса. Забележителното в стенописите е, че сами по себе си като подход на автора, на художника, на зографа, са много интересни – живота на Св. Богородица, много български светии, има и един уникален момент в центъра, в купола е изписан символ на вярата – композиция, която нагледно да покаже на православните християни в какво вярват. Тя е много съдържателна, защото тогава и населението може би не е било така образовано, за да може да чете... и така това е служило като един нагледен пример в какво вярва православният християнин. Хората никога не са щадели средства за построяването на двете църкви, очевидно винаги са се грижели за тях с много любов и благодарение на тая любов, която се е предавала в годините, ще имаме щастието и задължението, и смирението да отпразнуваме 200-годишнината. Човек като се замисли – 200 години са страшно много! Оттук са минали много свещеници, поколения хрис-

тияни, този храм е свидетел на много радости и мъка на вярващите, които са търсели божията милост, божията любов, божият спасение. В последните десетина – петнайсет години, благодарение на Бог, църквата започна да се въздига наново. Имаме и обществена подкрепа, подкрепата на много християни, които с любов и усърдие се грижат за всяка една нейна нужда. Благодарение на тяхната любов, тяхната грижа в човешки план, църквата е в този вид, в който я виждаме, за да може да имаме честта да я предадем на поколенията след нас, които, дай Боже, да се грижат още по-добре от нас.

Н. Б. Има ли нещо по-забележително, свързано с църквата, в новата ни история?

А. М.: Зависи за кои години по-точно става дума. Да, има и неприятни факти в новата история на храма. В периода от 1944 до 1989 година църквата е имала много сложен живот. Храмът, въобще общността – не само постройката, говоря за божия народ – по една или друга причина е бил отделен умишлено от участие в религиозния живот, в богослуженията. Имаме достатъчно неприятни спомени, предавани от свещениците, как оня начин на мислене е бил налаган малко със сила..., но за тези неща не ми се говори. Като цяло църквата е била затворена – като паметник на културата, като музей, и дълго време не е имало възможност да съществува живот в нея, мисля, че до 1986 година, когато започва да се променя ситуацията и вече са допуснали свещеникът да извършва своите редовни богослужения. Храмът е бил превърнат в част от комплекса с паметника по повод спомена за въстанието, като туристическо място. За съжаление, това е един факт, който трябва да се казва, да се помни в историята и хората след нас трябва да

си имат едно на ум какво биха могли да правят и да не правят в живота си, защото нещата се променят. И всичко ново е отдавна забравено старо като цяло. Въпреки това, че е съществувала забрана от тогавашната власт – говоря за държавната власт, винаги в този храм е имало свещеник, винаги са се извършвали богослужения, било то в пристройката или в малката църква „Св. Тодор Тирон“. Даже ми прави впечатление, че като отворя регистрите от тия години, от тоя период – 50-те, 60-те, 70-те, 80-те години на миналия век, установявам, че доста хора са се кръщавали, доста хора са търсели Божията милост и Божията любов. Ако чисто статистически погледнем, може би 200 човека са се кръщавали годишно, сега се кръщават 100. Но пък сега и много по-малко се раждат, и голяма част от младите живеят в чужбина. Така че и това трябва да се има предвид. Но хубаво е, че поне лятото всички, които са родом от тука, по една или друга причина, дори и за малко, си идват, търсят и църквата, и свещениците, участват в живота на храма. Сега – живот и здраве – на 15-ти август ще има много хора в църквата, защото това е ден, когато почитаме Света Богородица, много хора я обичат, много хора я търсят като застъпник, така че това е нещо, което трябва да се спомене в историята. Мога да кажа, че последните 20 години църквата върви във възходяща линия, без да звучи нескромно. Когато дойдох тук преди 21 – 22 години гледката, която заварих беше доста странна. Тук нямаше почти нищо – само едни бурени, а свещеникът – Бог да го прости – отец Филип, беше на седемдесет и няколко години... Нещата се промениха, намериха се млади хора, не само млади, но и много, които до ден днешен помагат за всичко, от което храмът има нужда. Благодарение на господата Иван и Лука Ангелови – това са едни местни хора, които са – пак по Божия промисъл – с финансови възможности, църквата има това боголепно излъчване, защото те в годините съвсем дискретно и скромно част по част помагат, за да може тя да изглежда по този начин и да се запази най-вече за поколенията. Мога да кажа, че през последните 20 години съм видял много хора,

които са си тръгвали оттук щастливи. Имаме си тук и своите реликви... Всичко това е нещо, което трябва да се знае и да се помни...

Н. Б.: Кой днес отговаря за църквата и с какви финансови средства тя се поддържа?

А. М.: В момента аз отговарям за църквата и не само за нея, а за цялата духовна околия. Тя започва от Петрич, Софийско и стига до Хисаря, Пловдивско, и долу до магистралата, малко преди село Левски. Това са два-сет и няколко места със своите храмове, със своята религиозна общност. Ние сме част от Пловдивската епархия. Нашата църква се финансира от самоиздръжка, от това, което тя има като финансова помощ от страна на христианиците. Неслучайно преди малко споменах имената на господата Иван и Лука Ангелови. Не са само те, но предимно и основно на тях разчитаме. Църквата има своя религиозен живот и от там има и своите приходи. Има много христиани, които макар и с малко помагат.

Н. Б.: Какво е днешното послание на църквата – като институция и като храм, каква е дейността ѝ, нейното ежедневие, какви са връзките и взаимоотношението с държавните институции и организации?

А. М.: (смее се) Ежедневието е динамично, не знам дали си могъл да го видиш, да го усетиш. Ако те взема един ден с мене, ще имаш друго впечатление и щеше да ми е приятно да бъдем цял ден заедно, да видиш колко сме динамични, колкото и да изглеждаме отстрани като така леко заспала институция. Напротив, не е така. От сутринта съм станал в пет и половина и имам към 30 не-

Входът на църквата

Вътрешността на храма

приети или приети повиквания по телефона, което означава, че има нещо – навик. Животът на църквата е строго определен от векове, богослужбният цикъл е измислен от векове, ние само го спазваме. Има ежедневен богослужбен цикъл, седмичен богослужбен цикъл, месечен и годишен. Ние нямаме друг начин, освен да се движим около това. Всичко е свързано с празниците, които пред-

стоят, които очакваме, които изживяваме, тези, за които се готвим и тези, за които си спомняме. Всичко е свързано с живота на Господ Исус Христос и с неговото учение. Това е най-кратко казано. А посланието на църквата днес е същото като преди две хиляди години. Преди две хиляди години е станал един огромен скандал за целия свят – Христос е възкръснал! Това е обърнало ми-

просът, че подходът трябва да е различен. Ако преди 100 години в тоя храм подходът, като проповед, като манталитет, като взаимоотношение с обществото, е бил един, днеска трябва да бъде различен. Защото учението е едно, но как ще го пресъздадеш и как ще го подадеш на младия човек, на немощния човек, на бедния, на богатия, на който и да е на тоя свят, трябва да е малко различно. За съ-

жаление – е, не знам дали е за съжаление, аз за себе си мога да говоря – това е нещо, което се учи всеки божи ден и всеки различен ден ни дава някакъв различен ъгъл и различна ситуация. Не знам дали съм подготвен за съвременния свят, като че ли съвременният свят малко се поточуждава, но в същото време се разколебава в това си мислене, защото колкото се отчуждава, толкова и... имам такива прекрасни ситуации и случки в живота, които ни показват, че човечеството и наро-

да вярва в Бога и следвайки Божиите повели, Божиите закони, етиката, която проповядва християнството, да напредне и да успее. Сега все търсим някакви такива „идоли“, които да следваме – дали са спортисти, дали политици, дали бизнесмени, всеки в своята си сфера иска да се развива и да прилича на някого. Много по-малко се опитваме да приличаме на Бог, а пък Бог ни е създал да приличаме на него... За мен православната църква в България..., хайде да не говоря за България, но в Панагюрище, си върши полезно работата. Изявите ни се наричат богослужения или свети тайнства. Участваме в живота на божия народ, няма събитие в нашата общност да е без участието на църквата. И в момента почти целият град се готви за честването на нейната 200-годишнина. Сега се връщам от разговор с г-н Кмета, като градоначалник, който по някакъв начин трябва да спомогне и ще спомогне с чисто организационни неща, за да можем да отпразнуваме паметно тоя ден, с достойнство, защото ние имаме голяма отговорност пред хората, които са си дали живота, за да я иматая църква. И най-важното нещо, което забравих – тук пазим костите на въстаниците, може да Ви ги покажа после, ако желаете. Тук е била последната битка и голяма част от хората са пострадали, и са били погребвани по-скоро в общи гробове. В годините са изнамерени... Имало е тук параклис, посветен на Възнесение Господне, на Спасов ден – както си го казваме тука, 40 дена след Възкресение, в който са били положени тези кости. За съжаление, при оная власт той е бил разрушен с булдозер – не знам на кого е пречел... и оттам вече костите са прибрани в големия храм, в който до ден днешен ги пазим и се грижим за тях...

Чешмата в двора, изградена с финансовата помощ на дарители

Костите на въстаниците, загинали по време на Априлското въстание

сленето на тогавашното общество, променило е основите на всички догми, канони, ценности, и всички се стремим към възкресението, което Христос проповядва и ни остави, за да може чрез надеждата да се докоснем до него и да го изживеем, ако Бог е милостив към нас, към нашите грехове, да наследим живот вечен. Църквата не може да променя своите послания в годините. Друг е въ-

дът, и божият народ на града и не само в града, но и въобще в страната ни, търси общуването с Бога и не се е отвърнал от Бога. Така че, склонен съм да гледам с добри очи, с любов и с оптимизъм, защото ако гледам критично, може би няма да е добре за мен самия. На народа му трябва да вярва в нещо, на съвременния човек му трябва личности, които да следва. Малко е позабравил, че трябва

Разделих се с отец Атанас, като му благодарих най-сърдечно за времето, което ми отдели, и за всичко онова, което ми разказа и показа в църквата след нашия разговор. Покани ме догодина пак да се отбия, да се видим и поговорим вече неофициално – като стари приятели. ♦